

Työaikalainsäädäntö

Kimpparenki-hanke, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Maatilayrittäjää itseään ei koske työaikalainsäädäntö, mutta maatalon työntekijä on tilalla töissä ulkopuolisena. Työnantajan onkin tärkeää tutustua työaikalainsäädäntöön, josta selviää työnantajan velvollisuudet ja työntekijän oikeudet.

Maataloustyöntekijän työaika

Maataloustyöntekijän säännöllinen työaika on 8 tuntia vuorokaudessa ja 40 tuntia viikossa. Yrityksen tuotannollisista tarpeista (esim. peltotyöt) johtuen työajat voivat vaihdella 4-10 tuntiin viikoittaisen työajan ollessa enintään 50 tuntia, tällöin toteutetaan keskimääräisesti säännöllistä työaikasuunnitelmaa.

10-tunnin pituisia työvuoroja voidaan yhtäjaksoisesti teettää työntekijällä enintään kaksi viikkoa. Maatalouden kylvö- ja sadonkorjuutyössä tämä aika on enintään kolmen viikon ajan. Tämän jälkeen on oltava vähintään viikko niin, että työaika on enintään 8 tuntia päivässä. Työntekijälle täytyy antaa myös kaksi ylimääräistä vapaapäivää työajan tasaamiseksi.

Paikallisesti sopien voidaan työntekijällä teettää viikon (5 työpäivää ja 2 vapaapäivää) ajan 11 tuntista päivää, näin ollen viikkotyöaika on 55 tuntia. Tämän viikon jälkeen täytyy kuitenkin pystyä työskentelemään niin, että työpäivät ovat enintään 8 tuntia.

Työntekijän oikeuksiin kuuluu 2 vapaapäivää viikossa, yleensä ne ovat peräkkäisinä päivinä. Jos toista vapaapäivää siirretään myöhemmäksi, niin silloin lisätään sen viikon työtunteihin yhden työvuoron tuntimäärä. Työntekijän suostumuksella myös toinen vapaapäivä voidaan siirtää myöhemmäksi, mutta silloin viikkotyöaikaan lisätään kahden työvuoron tuntimäärä ja toinen näistä vapaista on annettava kahden viikon kuluessa.

Säännöllisen työajan tulisi tasaantua keskimäärin 40 tuntiin 52 viikon (vuoden) ajanjakson aikana. Tämä tulee huomioida työvuorosuunnittelussa ja työajan seurannassa.

TYÖAIKALAINSÄÄDÄNTÖ

- ✓ Säännöllinen työaika
- ✓ Työaikasuunnitelma
- ✓ Työvuoroluettelo
- ✓ Työaikapankki
- ✓ Työajan lyhentäminen
- ✓ Tauot
- ✓ Viikkolepo
- ✓ Vapaapäivät
- ✓ Ylityö
- ✓ Työnantajan velvollisuudet työajan kirjauksessa

Työaikasunnitelma

Maataloustyöntekijä voi tehdä säännöllistä työviikkoa 5x8 tuntia, viikkotyöajan ollessa tällöin 40 tunti. Vapaapäiviä on viikossa kaksi ja ne sijoitetaan viikkoon sovitulla tavalla. Maataloustyöntekijällä saattaa olla myös ilta- ja viikonlopputöitä, kunhan työtuntimäärät täyttyvät.

Työvuoroista saatetaan myös laatia työaikasunnitelman, jossa työpäivien pituus vaihtelee ja tunnit tasataan kauden aikana. Tällöin on voitu sopia kauden pituudeksi esim. 4 tai 6 viikkoa. Työaikasunnitelmaan merkitään jakson alkamis- ja päättymisajankohta. Työaikasunnitelmaan voidaan tarvittaessa tehdä muutoksia. Tunnit tulee olla tasattuna keskimäärin 40 tuntiin/viikko kauden päätteeksi, ellei näin ole, niin silloin yli menevät tunnits katsotaan viikottaiseksi ylityöksi. Työaikasunnitelma tulee antaa työntekijälle ennen työaikajärjestelyn alkamista.

Työvuoroluettelo

Työpaikalle laaditaan työvuoroluettelo, josta käy ilmi työvuoron pituus ja alkamisajankohta. Työvuoroluettelo tulee laatia vähintään 4 viikon ajanjaksoksi, jollei se ole töiden epäsäännöllisyyden vuoksi ole mahdotonta. Työvuoroluettelo laaditaan niin pitkälle ajanjaksolle kuin mahdollista ja se on annettava tiedoksi työntekijälle viimeistään 4 päivää ennen alkamisajankohtaa.

Työvuoroluettelon laadinnassa tulee ottaa huomioon se, etteivät työvuorot aiheuta työntekijälle kohtuutonta haittaa tai rasitusta. Tuotannollisten tarpeiden tai muiden syiden (esim. sääolosuhteet, kevättyöt) perusteella voidaan työvuoroluettelon mukaisia työaikoja sovitusti muuttaa. Muutostarpeet voi esittää työnantaja tai työntekijä.

Ellei etukäteen ole erikseen laadittu työaikasunnitelmaa katsotaan, että työpäivän pituus on 8 tuntia vuorokaudessa ja 40 tuntia viikossa, ylimenevä osa lasketaan ylityöksi. Työviikko katsotaan alkaneeksi klo 6.00 maanantaina.

Työaikapankki

Työaikapankkia voidaan soveltaa myös työaikamuodoissa, joissa säännöllinen työaika on alle 40 tuntia viikossa. Työaikapankki koskee työntekijöitä, joilla on toistaiseksi voimassa oleva työsuhde tai vähintään kuuden kuukauden määräaikainen työsuhde. Työaikapankin käyttöön otosta ja irtisanomisesta sopivat työnantaja ja luottamusmies. Ellei luottamusmiestä ole, sopivat työnantaja ja työntekijä asiasta keskenään.

Työaikapankin tuntimäärän enimmäis- ja vähimmäismäärästä sovitaan työpaikkakohtaisesti. Kuukausipalkkaa käytettäessä tai maksettaessa tuntipalkkaiselle työntekijälle palkka keskimääräiseen 40 tunnin viikkotyöaikaan perustuen, työaikapankkiin siirrettyjen työtuntien miinusmerkkinen saldo voi olla enintään 172 tuntia. Työnantajan on huolehdittava siitä, että säännöllisen työajan tasotusvapaa annetaan enintään 52 viikon kuluessa.

Sopimus työaikapankin käytöstä tehdään kirjallisena. Sopimusta tehtäessä on sovittava seuraavista asioista: Mitä vapaita voidaan säästää ja millaisin ehdoin, millaiset enimmäismäärät vapaiden säästämiseksi ja lainaamiselle on asetettu, milloin ja missä tilanteissa vapaita voi ja ei voi pitää, milloin ja missä tilanteissa sovitut vapaat voi siirtää tai keskeyttää, miten rahaperusteiset korvaukset muutetaan vastaavaksi vapaa-ajaksi ja millaisilla menettelytavoilla työntekijä voi seurata työaikapankkikertymäänsä.

Työaikapankkiin voidaan sopia siirrettäväksi: keskimääräisen työajan tasoitusvapaa, viikon toinen vapaapäivä (lauantai, työajan lyhennysvapaa, vapaana annettava ylityökorvaus (peruspalkka + korotusosa), vapaana annettava sunnuntaityön korotusosa, vapaaksi vaihdettu lomaltapaluu-rahalla, vuosilomalain mukaisesti säästetty vuosiloma ja keskimääräiseen säännölliseen työaikaan perustuvat työtunnit.

Työaikapankkiin tehdyt tunnit ovat palkallisia. Pidetyt vapaat lasketaan työssäolopäivien veroisiksi päiviksi vuosilomaa ansaittaessa. Vapaan ajankohdasta sovitaan työnantajan ja työntekijän välillä. Vapaa annetaan yleensä kokonaisina vapaapäivinä ja useampana vapaapäivänä peräkkäin.

Työaikapankki voi purkautua työntekijän työsuhteen päättymisen tai työaikapankkisopimuksen päättymisen johdosta. Työntekijällä on oikeus liittyä ja erota työaikapankista.

Työajan lyhentäminen

Työaikaa lyhennetään niissä työaikamuodoissa, joissa säännöllinen työaika on 40 tuntia viikossa. Työajan lyhentämisen edellytyksenä on lisäksi, että vuotuista työaikaa muutoin lyhentävät ainoastaan palkalliset vapaapäivät kuten: kirkolliset juhlapyhät, juhannusaatto ja itsenäisyyspäivä.

Työntekijälle kertyy vapaata kalenterivuoden aikana tehdyistä säännöllisistä työpäivistä seuraavasti:

	T e h d y t s ä ä n n ö l l i s e t t y ö p ä i v ä t	T y ö a j a n l y h e n n y k s e n m ä ä r ä	
		P ä i v i n ä	T u n t e i n a
v ä h .	2 2	1	8
v ä h .	4 4	2	1 6
v ä h .	6 6	3	2 4
v ä h .	8 8	4	3 2
v ä h .	1 1 0	5	4 0
v ä h .	1 3 2	6	4 8
v ä h .	1 5 4	7	5 6
v ä h .	1 7 6	8	6 4
v ä h .	1 9 8	9	7 2
v ä h .	2 1 2	9 , 5	7 6

Vapaan antamismuodoista sovitaan paikallisesti. Vapaa annetaan viimeistään kertymävuotta seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä. Työntekijän kanssa voidaan myös sopia, ettei työajan lyhentämistä pidetä. Tällöin työnantaja maksaa työntekijälle erillisen 4,2 %:n suuruisen keskituntipalkasta laskettavan lisän. Nämä vapaat lasketaan työssäolopäivän veroisiksi, joten ne huomioidaan vuosilomapäivissä, vaikka työntekijä olisi ollut vapailla.

Tauot

Ruokatauot: Yli 6 tuntisina työpäivinä työntekijä on oikeutettu yhteen 30-60min ruokataukoon, jota ei lasketa työaikaan. Ruokatauon aikana työntekijä on vapaalla kaikesta työhön liittyvästä ja on oikeutettu poistumaan tällöin työpaikalta. Jos työn jatkumisen kannalta on välttämätöntä, niin työntekijän kanssa keskenään voidaan sopia, että hän ruokatauon sijaan ruokailee työpaikalla, työn ohessa enintään 20minuuttia. Tällöin ruokailu lasketaan työaikaan.

Muut tauot: 8 tuntisen työpäivän aikana työntekijällä on oikeus 2x12min taukoon. Alle 8 tuntisena päivänä hänellä on oikeus 1x12min taukoon ja yli 10 tunnin päivänä 3x12min taukoon. Ylitöihin jäädessä työntekijällä on oikeus 12min taukoon heti normaalin työajan loputtua. Mikäli ylityön arvioitu kesto on alle tunnin, niin tätä taukoa ei pidetä. Nämä 12min tauot kuuluvat työaikaan.

Viikkolepo ja vapaapäivät

Työntekijälle tulee antaa vähintään 35 tuntia kestävä yhdenjaksoinen viikkolepo, yleensä tämä lepo ajoittuu sunnuntaihin. Lauantai on yleensä viikon toinen vapaapäivä. Töissä, joita on tehtävä kaikkina arkipäivinä, voidaan lauantain sijasta antaa vapaapäiväksi jokin muu saman viikon arkipäivä. Vapaapäivä on pyrittävä sijoittamaan viikkolepopäivän yhteyteen. Kiireellisessä maatalouden kylvö- ja sadonkorjuutyössä voidaan viikkolepo siirtää. Muissa maatalouden yleisissä töissä saadaan viikkolepo siirtää työnantajan ja työntekijän niin keskenään sopiessa. Viikkolepo on kuitenkin annettava kahden kuukauden kuluessa sen siirtämisestä.

Työnantajan tulee ilmoittaa viikkolepopäivien ajankohta etukäteen ennen 4 viikon jakson alkamista ja merkittävä ne työvuoroluettelo. Samoin menetellään niiden vapaapäivien osalta, jotka viikkotyöajan tasoittamisjaksona annetaan viikkolepopäivien lisäksi. Mikäli viikkolepoa ei ole ilmoitettu edellä mainitulla tavalla, on työntekijälle hänen suostumuksellaan suoritettava palkan ja mahdollisten yli-, hätä-, sunnuntai- tai muun kirkollisen juhlapäivän korvauksen lisäksi erillinen rahakorvaus. Korvaus on suuruudeltaan työhön käytettyä aikaa vastaava henkilökohtainen palkka.

Jouluaatto, pääsiäislauantai ja juhannusaatto ovat vapaapäiviä, elleivät pakottavat tuotannolliset syyt muuta vaadi. Näinä päivinä tehdystä työstä maksetaan 100 %:lla korotettu palkka.

Ylityö

Työntekijää voidaan hänen omalla suostumuksellaan pitää ylityöissä enintään 138 tuntia 4 kuukauden ajanjaksolla. Ylityöt eivät saa kuitenkaan ylittää 250 tuntia kalenterivuodessa. Lisäylityön enimmäismäärä on 80 tuntia kalenterivuodessa jakautuen siten, ettei edellä mainittu 138 tunnin enimmäistuntimäärä 4 kuukaudessa ylity. Lisäylityön tekemisestä tulee sopia erikseen työnantajan ja työntekijän välillä.

Ylityötuntimäärien lisäksi saadaan työntekijää pitää ylityössä enintään kolme (3) tuntia viikossa niissä aloittamis- ja lopettamistöissä, jotka ovat välttämättömiä, jotta työpaikan muut työntekijät voivat suorittaa työtä koko säännöllisen työaikansa, esimerkiksi kevättyöt ja syksyllä puinnit saattavat venyä aloittamis- ja lopettamisvaiheessa.

Muuta huomioitavaa

Muita velvollisuuksia työaikalakiin viitaten ovat hätätyö, varallaolo, päivystys ja hälytysluontoiset työt.

Työaikojen merkintä

Työnantajan on pidettävä työtunneista, yli-, lisä- ja hätätyöstä sekä sunnuntaina tai muuna kirkollisena juhlapäivänä tehdystä työstä sellaista työtuntiluettelo, josta voidaan todistaa erikseen kunkin tehdyn työn määrä sekä siitä maksettu palkka. Työntekijällä on oikeus saada mainituista asiakirjoista selvitys häntä koskevista merkinnöistä.

Lähteet:

<https://www.teollisuusliitto.fi/wp-content/uploads/2018/06/Maaseutuelinkeinojen-ty%C3%B6ehtosopimus-2018%E2%80%932020.pdf>